

Geiger Richárd, a szecessziós szépség festője

Novotny Erzsébet

A 19. század végének és a 20. század első évtizedének békéje, gazdasági fejlődése minden társadalmi réteg számára könnyebb, nyugalmasabb életet biztosított. A megnövekedett szabadidő eltöltésére is sok lehetőséget kínált a kulturális és közélet.

Geiger Richárd kora minden rezdülésére érzékeny művész volt. Megérezte a korszak polgári fejlődéséből fakadó kulturális és társadalmi igényeket, és tehetségét, szorgalmát ezek betöltésére irányította. A festészet mellett a nyomtatásban megjelenő alkalmazott grafika vált elsődleges tevékenységi területévé. A nyomtatványok akkorra már az élet szinte minden területén megjelentek, és ő tervezett is mindenfélét, legtöbbször azonban könyvillusztrációt, képes-

lapokat, báli meghívókat és a bálókhoz tartozó kisnyomtatványokat, jelvényeket, emblémákat, de a Knerek számára könyvdíszeket, iniciálékat, részvénygrafikákat is.

A festőművész grafikus Bécsben született 1870. június 29-én. Művészeti tanulmányait a bécsi festőakadémián kezdte meg, majd a párizsi École des Arts-ban folytatta, ahol a figyelmét a csavargók élete is megragadta, ebből a témakörből számos képet festett idősebb korában is.

A Millennium körüli pezsgő élet Budapestre vonzotta. A századforduló táján több évig dolgozott a *Kosmos Műintézet Kő- és Könyvnyomda és Hírlapkiadó Részvénytársaságnál*. Itt készült az általa tervezett több száz postai képes levelezőlap nagy része. Szecessziós stílusú zsánerképei, hazai

Képeslapok az 1900-as évekből – *Sorgente di Loser János Budaörs, Budapest; Üdvözet a Császár Fürdőből, Budapest (Bedő-gyűjtemény)*

Előzékgrafika részlet – *A világ történelme* című könyvsorozat, szerk. Endrei Zalán, Globus Műintézet és Kiadóvállalat R.-T., Budapest, 1906

1905. ÉVFOLYAM KÖRJEGYZŐI NYOMDA • TRENCSEN 1905. DECEMBER

MEGHÍVÓ

A BAJAI ÖNK. TUDÓSTOK
 azok, kiknek a köz. és nemzeti ügyekért a legteljesebb mértékben felelősséget kell vállalniuk, a magyarországi nép. szellem. fejlődésének érdekében, a magyarországi ügyekért a legteljesebb mértékben felelősséget vállalniuk, a magyarországi ügyekért a legteljesebb mértékben felelősséget vállalniuk.

ÜNNEPÉLYT
 rendeznek, melyet 1905. október 11-én a Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltárában, a PÉNFARKOSZASÁG.

Közösülők: Kormányzó és Kommisszió, a Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár, a Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár, a Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár.

KENDISZŐ-BIZOTTSÁG:

Kormányzó	Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár
Kormányzó	Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár
Kormányzó	Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár
Kormányzó	Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár
Kormányzó	Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár
Kormányzó	Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár
Kormányzó	Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár
Kormányzó	Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár
Kormányzó	Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár
Kormányzó	Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltár

143

Minden más 10 koronát meghaladó rendelkezési tartozásért (származék) ingyen adózik letétek.

Báli meghívó – Trencsényi Körjegyzői Nyomda, Trencsén, 1905 (A Magyar Nemzeti Levéltár közlési engedélyével)

TOLNAI VILÁGLAPJA 1908. 4. SZÁM

A magyar országgyűlés.

az országgyűlés a magyarországi ügyekért a legteljesebb mértékben felelősséget vállalniuk, a magyarországi ügyekért a legteljesebb mértékben felelősséget vállalniuk, a magyarországi ügyekért a legteljesebb mértékben felelősséget vállalniuk.

A magyar parlamentben – Tolnai Világlapja, 1908. 4. szám

Imre! Imre!
 Auf dieser Karte können Sie sehen, dass ich bereits an der Arbeit bin, die Zeichnungen für das „Cabaret“ anzufertigen und hoffe ich bestimmt, Ihnen dieselben am Sonntag persönlich übergeben zu können. In aufrichtiger Freundschaft grüßt Sie
 Ihr Geiger Imre

Budapest, am 11. Oktober 1910

Magyar Nemzeti Levéltár és Megyei Levéltára

Geiger-önarckép munka közben – Festett levelezőlap Kner Imrénék írt üzenettel, 1910 (A Magyar Nemzeti Levéltár közlési engedélyével)

Báli meghívók – Kner Izidor Könyvnyomdai Műintézet, Gyoma, 1909 (Kner-gyűjtemény)

Huszárjaink vakmerő támadása ... – A világháború képes krónikája folyóirat, 1914. december 6.

Huszárok támadásban – Képeslap (Nádasdy Ferenc Múzeum, Sárvár NFM-T 66.47.462)

és határon túli tájakat, városokat ábrázoló levelezőlapjai nemcsak itthon, de a Monarchia más területein is népszerűek voltak, a *BKWP kiadó* által még a tengeren túlra is eljutottak.

Grafikus tevékenysége során sok kiadóval került kapcsolatba. Rövid idő leforgása alatt kora egyik legfoglalkoztatottabb könyv- és hírlap-illusztrátorává vált. A *Magyar Könyvkiadó Társaság* számára ifjúsági és mesekönyveket illusztrált 1904–1905-ben, majd az 1906 és 1908 között Endrei Zalán szerkesztésében megjelenő *A világ történelme* című hatkötetes mű grafikáit készítette el a *Globus Műintézet és Kiadóvállalat*² megbízásából³. Ezután Vörösmarty összes műveinek illusztrálása következett 1907-ben a *Világ-irodalom Kiadó* számára.

Az 1910-es évektől kisebb kiadók mellett a *Magyar Kereskedelmi Közlöny Hírlap és Könyvkiadó Társaság*, az *Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt.*, a *Tolnai Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalat Rt.*, a *Forrás Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalat Rt.*, valamint a *Kner Izidor Könyvnyomdai Műintézet* megrendelésére dolgozott a legtöbbet.

Többek között a klasszikus Verne-sorozatokhoz (1910-es évek, majd az 1930-as évek), Andersen meséihez (1922), a Münchhausen kalandjaihoz

(1922) és más ifjúsági, fantasztikus és bűnügyi regényekhez (1920-as, 1930-as évek) készített képzeletdús rajzokat. Az általa gazdagon illusztrált könyvek még ma is keresettek az antikvár piacon.

A könyveken kívül rendszeresen jelentek meg művei a *Magyar Géniusz*, az *Üstökös*, a *Borsszem Jankó*, az *Érdekes Újság*, a *Tolnai Világlapja*, a *Magyar Figaró*, a *Kis Éclair* és a *Képes Újság* hasábjain. Témakörei, a lapok sokszínűségéhez igazodva, a közéletet, a szórakoztatást és a politikát is felölelték.

A háború alatt nagyon sok, a katonák hősiességét bemutató rajz, festmény készült, melyeket képeslapként is terjesztettek. A hazafias jelmondatok, szimbólumok egységes, kampányszerű használata a hadműveletek kiegészítőjévé vált. A besorozott művészek a fronton, mások a hátszországban alkottak. Geiger az utóbbiak közé tartozott, főleg a *Tolnai Világlapja* és a *Világháború képes krónikája* folyóirat számára készítette festményeit.

Az illusztrációkkal párhuzamosan számtalan kisnyomtatványt tervezett, például báli meghívókat a *Trencsényi Körjegyzői Nyomda* és Kner Izidor megbízásából, ex-libriseket, film- és rek-

Könyvillusztráció – Drumár János: *Kassiopeia. Fantasztikus regény*, Kner Izidor Könyvnyomdai Műintézet, Gyoma, 1914 (Kner-gyűjtemény)

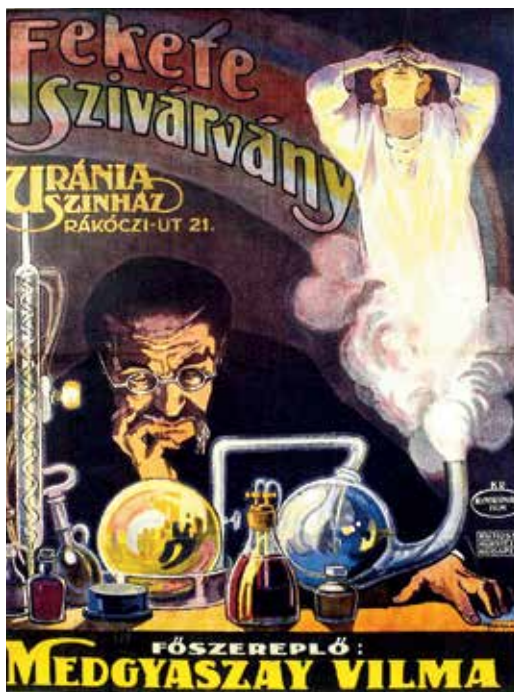

Iniциálé, forgalmazó: lipcsei Numrich betűöntőde – Kner Imre: *Könyv a könyvről*, Kner Izidor Könyvnyomdai Műintézet, Gyoma, 1912 (Kner-gyűjtemény)

lámplakátokat, emblémákat, jelvényeket stb. Az Alkoholelles plakát versenyre beküldött munkájával 1912-ben a verseny díját is elnyerte.

A festészet természetesen végigkísérte egész életét. Munkássága során több helyen is volt műterme Budapesten, ahol arcképeket, aktokat és zsánerjeleneteket festett. Arcképei olyan keresetek voltak, hogy még Pretoriából is kapott felkérést⁴. Részt vett a művészközéletben, tagja volt a *Nemzeti Szalonnak*, 1908-tól rendszeresen kiállított itt, 1913-tól a *Műcsarnok* kiállításain is szerepelt. Műalkotásaival több díjat nyert. Idősebb korában teljesen visszatért a festészethez. A kor ízlésének megfelelő képeivel a budapesti és vidéki galériák tárlatain találkozhatott a közönség.

Geiger Richárd festőművész 1945. február 9-én, életének 75. évében hunyt el Budapesten. Korának történelme, az első világháború és politikai-gazdasági következményei, a második világháború komoly nehézségeket jelentettek a sorstársak és az ő számára is. A holokauszt időszakában elszenvedett lelki és fizikai megpróbáltatásokba szervezete már végképp belefáradt.

Fekete szivárvány filmplakát – Kunossy Műintézet, 1916

Geiger Richárd életművéhez idén több kiállítás is kapcsolódik.

A gyomai Kner Nyomdaipari Múzeumban 2022 áprilisától látható a *Geiger Richárd alkalm-*

Oklevél – A Budapesti Magy. Kir. Posta-, Távirda- és Távbeszélő Műszerészek Dalköre, 1909 (Bedő-gyűjtemény)

zott grafikai munkái a Kner Nyomdában 1909–1916 című időszakos kiállítás, amely eredeti festmények, grafikák és nyomdatermékek segítségével mutatja be a csaknem egy évtizedes együttműködés remekeit. Kner Izidor figyelmét a Trencsényi Körjegyzői Nyomda által 1905–1906-ban kiadott meghívó mintafüzetekben lévő szecessziós báli meghívók hívhatták fel Geiger Richárdra. A kapcsolatfelvétel igen jól sikerült: a Röpke Lapok 1910. évi 5. számában megjelenő báli meghívó minták többsége már Geiger Richárd rajza, illetve festménye felhasználásával készült, az együttműködésük idején a nyomda által gyártott kb. 700 féle meghívóból pedig több mint a fele. A közös munkának a Kner Nyomda alkalmazott művészeti stílusának kialakításában is kiemelkedő szerepe volt: a szecesszió, a neoreneszánsz, illetve William Morris stílusjegyeinek követése átmenetet jelentett a Kozma-féle illusztrációkkal jellemezhető későbbi stíluskorszakba.

A veszprémi Művészetek Házában 2022. szeptember 24-én nyíló kiállítás a festőművész teljes

alkalmazott grafikai életművéből válogat. Több száz különféle célra készült nyomtatott termék, képeslapot, könyvillusztrációt, sajtótermékben megjelent grafikát, plakátot, ex-librist, alkalmi nyomtatványt csodálhatunk meg. Ugyanezt az anyagot később Budapesten is megtekinthetjük.

HIVATKOZÁSOK

- 1 Salomon Kohn (1873–1944) osztrák fotós és kiadó, testvéreivel, Adolffal és Alfreddel együtt alapította meg 1898-ban a „Postkartenverlag Brüder Kohn”-t (Bruder Kohn Wien I., röviden BKWI). Cégük volt az első, mely ismert művészek alkotásait ábrázoló, postai forgalomba kerülő képeslapokat adott ki (Kunstpostkarten).
- 2 1901-ig Kosmos Műintézet Kő- és Könyvnyomda és Hírlapkiadó Részvénytársaság, 1903-ig Beer E és társa.
- 3 A mű füzet sorozat formájában is megjelent.
- 4 Színházi Élet, 1928. 22. szám, 63. old.